

SK

SK

SK

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Bruseli, 8.4.2009
SEK(2009) 316

PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE

Sprievodný dokument k

návrhu

SMERNICE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY

o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách (prepracované znenie)

ZHRNUTIE HODNOTENIA VPLYVU

{KOM(2009) 126 v konečnom znení}
{SEK(2009) 315}

Odkaz na plánovanie agendy alebo na pracovný program: 2009/ENTR/006. Tento dokument zaväzuje len tie útvary Komisie, ktoré sa podieľajú na vypracovaní hodnotenia vplyvu, a nepredurčuje konečnú podobu nijakého rozhodnutia prijatého Komisiou.

Rada pre hodnotenie vplyvu doručila svoje stanovisko k návrhu hodnotenia vplyvu 17. decembra 2008 [D(2008) 10479]. Všetky odporúčania rady sa zohľadnili a hodnotenie vplyvu sa zodpovedajúcim spôsobom zmenilo a doplnilo.

1. VYMEDZENIE PROBLÉMU

Smernica 2000/35/ES bola prijatá v záujme boja proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách. Podľa tejto smernice sa v prípade, že sa platba neuskutoční v zmluvnej alebo zákonnej lehote, môže účtovať úrok z omeškania. V smernici sa stanovuje zákonná sadzba, ale zmluvným stranám sa umožňuje dohodnúť sa inak. Úrok sa stáva splatným odo dňa nasledujúceho po dátume splatnosti stanovenom v zmluve alebo po skončení lehoty splatnosti stanovenej v zmluve, alebo, ak nie je stanovená lehota splatnosti, 30 dní po dátume prijatia faktúry alebo rovnocennej výzvy na zaplatenie dlžníkom.

Napriek tejto smernici sú oneskorené platby v obchodných transakciách v rámci EÚ stále rozšírené. Často sa vyskytujú aj v iných prípadoch než len v transakciách medzi podnikmi: z prieskumov okrem iného vyplýva, že lehoty splatnosti vo verejnom sektore sú vo všeobecnosti dlhšie ako zmluvné lehoty splatnosti v súkromnom sektore.

Oneskorené platby v obchodných transakciách a zodpovedajúci pasívny postoj mnohých veriteľov majú rôzne príčiny:

- (1) Štruktúra trhu: úroveň hospodárskej súťaže na trhu, postavenie účastníkov na trhu a zodpovedajúci strach z poškodenia obchodných vzťahov so zákazníkmi sú dôležitými faktormi, od ktorých závisí, či veritelia prijmú alebo odmietnu oneskorenú platbu a či sa budú dlžníci snažiť o predĺženie lehoty obchodného úveru. Na postoj veriteľa voči oneskorenej platbe a jeho strach z poškodenia obchodného vzťahu so zákazníkom bude mať veľký vplyv pozícia veriteľa na konkrétnom trhu. V prípade dlžníkov sú hlavné dôvody na včasnú platbu v rámci obchodnej transakcie často spojené s obchodnou alebo profesionálnou povestou alebo vzájomnou dôverou v dlhodobých obchodných vzťahoch.
- (2) Hospodársky cyklus: ďalšou príčinou oneskorených platieb sú meniace sa makroekonomické podmienky. Je pravdepodobné, že v dôsledku poklesu hospodárskeho cyklu sa zvýši počet oneskorených platieb, pretože spoločnosti odkladajú zaplatenie faktúr. Spoločnosti okrem toho čelia zníženej schopnosti vytvárať peňažné prostriedky prostredníctvom svojej činnosti a banky môžu znižovať úvery pre spoločnosti. Aj zlepšenie hospodárskych podmienok však môže priniesť zvýšenie počtu oneskorených platieb v prípade niektorých firiem, ktorým sa naskytnú viaceré investičné príležitosti, a preto budú väčšmi potrebovať získať finančné prostriedky.

- (3) Prístup k finančným prostriedkom a rozpočtové obmedzenia: na oneskorené platby môže mať vplyv aj dostupnosť úverov, menová politika, tok a povaha informácií o úveroch, pozícia podniku z hľadiska likvidity a dostupnosť finančných prostriedkov z bánk, a to najmä pre podniky, pre ktoré bankový úver nahrádza úvery dodávateľov. Mnohé dlžnícke podniky a orgány verejnej správy považujú oneskorené platby za efektívny a lacný spôsob financovania svojho podnikania a činností. Aj v prípade orgánov verejnej správy sú oneskorené platby veriteľom jednoduchým, ale neoprávneným spôsobom prekonávania rozpočtových obmedzení prostredníctvom odloženia platieb do nasledujúceho rozpočtového obdobia.
- (4) Vnútorňa organizácia veriteľov a dlžníkov: významnými faktormi z hľadiska oneskorených platieb (predchádzania týmto platbám) sú postupy finančného hospodárenia dlžníkov (vrátane orgánov verejnej správy) a postupy veriteľov v oblasti správy úverov, ako aj kvalita ich produktov a služieb a popredajný servis. Veritelia v obchodných transakciách, a najmä malé a stredné podniky, nemajú nevyhnutne vhodné systémy správy úverov, ktoré by im umožnili predchádzať oneskoreným platbám alebo ich spravovať.
- (5) Neexistencia účinných a efektívnych opravných prostriedkov: bez ohľadu na smernicu 2000/35/ES mnohé podniky, a najmä malé a stredné podniky, neúčtujú úrok, keď na to majú nárok. Pre niektorých veriteľov nie sú náklady na konanie v prípade oneskorenej platby vzhľadom na finančné prínosy odôvodnené. V mnohých prípadoch nie je možné získať výdavky na administratívnu prácu navyše späť. Urgovaním zákazníkov, ktorí platia neskoro, alebo účtovaním úroku z omeškania vznikajú administratívne náklady, ktorým sa mnohé podniky chcú vyhnúť. Okrem toho je konečnú sumu zákonného úroku splatného dlžníkom možné vypočítať až v deň, keď veriteľ skutočne platbu dostane, takže na to, aby vedel presnú sumu úroku, ktorú by mohol účtovať, musí počkať na platbu. Náklady na účtovanie úroku pred skutočným dňom platby by okrem toho vo väčšine prípadov prevýšili finančné prínosy. Pre všetky tieto dôvody je riziko negatívnych dôsledkov v prípade oneskorených platieb na strane dlžníkov príliš nízke na to, aby sa dosiahlo hmatateľné zlepšenie platobného správania. Takýto postup je mimoriadne odsúdeniahodný v prípade orgánov verejnej správy, ktoré nie sú vystavené takým obmedzeniam, pokiaľ ide o financovanie, ako podniky. Navyše, viaceré kľúčové ustanovenia smernice nie sú jasné alebo ich je ťažké zaviesť do praxe. Napríklad v prípade výpočtu uplatniteľnej úrokovej sadzby, definície „opodstatnených nákladov na vymáhanie“ a možnosti zloženého úroku sú možné viaceré výklady.

Oneskorené platby v rámci obchodných transakcií majú významné účinky:

- oneskorené platby predstavujú pre veriteľské podniky značné náklady. Oneskorená platba vo všeobecnosti zaťažuje peňažný tok, spôsobuje ďalšie finančné náklady, znižuje investičné príležitosti a podnecuje neistotu u mnohých veriteľských podnikov, najmä malých a stredných podnikov, a to predovšetkým v časoch, keď je prístup k finančným prostriedkom obmedzený a nákladný. Výsledkom je často ohrozenie konkurencieschopnosti a platobnej schopnosti týchto podnikov.

- dlžnicke spoločnosti a orgány verejnej správy získavajú tým, že zaplatia oneskorene, bezplatný obchodný úver.
- oneskorené platby majú negatívny vplyv na obchod v rámci Spoločenstva. Vo väčšine členských štátov sa podniky domnievajú, že predaj tovaru a poskytovanie služieb podnikom a orgánom v iných členských štátoch so sebou prináša vyššie riziko oneskorenej platby. Riziko oneskorenej platby okrem iného odrádza podniky od predaja výrobkov a poskytovania služieb v iných členských štátoch, pretože zvyšuje neistotu a náklady na podnikanie. Veľmi dlhé lehoty splatnosti v zmluvách o verejnom obstarávaní a oneskorené platby orgánov verejnej správy tiež odrádzajú hospodárske subjekty od účasti na postupoch verejného obstarávania. V dôsledku tohto odrádzajúceho účinku majú orgány verejnej správy menšiu možnosť získať najvýhodnejší pomer kvality a ceny za peniaze daňových poplatníkov.

2. CIELE

Každá iniciatíva Spoločenstva, ktorej cieľom je riešiť otázku oneskorených platieb, musí v konečnom dôsledku:

- viesť k dosiahnutiu širších a zastrešujúcich cieľov v oblasti konkurencieschopnosti zakotvených v obnovenom **lisabonskom partnerstve pre rast a zamestnanosť**¹,
- výrazne znížiť administratívne zaťaženie podnikov, podporovať ich peňažný tok a napomáhať tomu, aby viacerí ľudia začali podnikáť, v súlade so zásadami iniciatívy „**Small Business Act**“²,
- uľahčiť bezproblémové fungovanie a dobudovanie **vnútorného trhu** prostredníctvom odstránenia súvisiacich prekážok cezhraničných obchodných transakcií.

Táto iniciatíva poskytuje aj dôležitý podnet na prekonanie súčasnej hospodárskej krízy, a to tak, že prispieva k realizácii **plánu hospodárskej obnovy Európy**³ a podporuje peňažný tok podnikov s cieľom posilniť konkurencieschopnosť európskych podnikov z dlhodobého hľadiska.

Tieto požiadavky sa konkrétne premietli do dvoch previazaných prevádzkových cieľov:

- (1) stanoviť opatrenia, ktoré dlžníkov úspešne odradia od oneskorenej platby a

¹ Oznámenie Komisie: Spoločne pracujeme na hospodárskom raste a zamestnanosti. Nový začiatok lisabonskej stratégie – KOM(2005) 24.

² Podľa oznámenia Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – „Najskôr myslieť v malom“ – Iniciatíva „Small Business Act“ pre Európu, KOM(2008) 394 v konečnom znení z 25. júna 2008, je uľahčenie prístupu k financiám pre malé a stredné podniky a vytvorenie právneho a podnikateľského prostredia, ktoré bude podporovať včasné platby v rámci obchodných transakcií, jednou z desiatich zásad, ktoré majú uľahčiť pochopenie a vykonávanie politik na úrovni EÚ i členských štátov.

³ KOM(2008) 800, 26.11.2008.

- (2) poskytnúť veriteľom opatrenia, ktoré im umožnia v prípade oneskorenej platby plne a účinne uplatniť svoje práva.

3. MOŽNOSTI POLITIKY

Okrem základnej možnosti sa preskúmali aj tieto možnosti:

- možnosť 2a (nelegislatívna): organizácia aktivít na zvyšovanie povedomia zameraných na podniky,
- možnosť 2b (nelegislatívna): organizácia aktivít na zvyšovanie povedomia zameraných na organizácie zastupujúce malé a stredné podniky,
- možnosť 2c (nelegislatívna): uverejnenie informácií o dlžníkoch, ktorí nesplácajú svoje dlhy,
- možnosť 3a (legislatívna): úplná harmonizácia lehôt splatnosti,
- možnosť 3b (legislatívna): zvýšenie úrokovej sadzby s maržou,
- možnosť 3c (legislatívna): zrušenie prahovej hodnoty vo výške 5 EUR,
- možnosť 3d (legislatívna): zavedenie „poplatku z omeškania“,
- možnosť 3e (legislatívna): zavedenie „náhrady za omeškanie“,
- možnosť 3f (legislatívna): posilnenie úlohy zastupujúcich organizácií.

Viacere možnosti, ako napríklad zrušenie smernice 2000/35/ES alebo vytvorenie európskeho fondu, z ktorého by sa malým a stredným podnikom bezplatne a na základe pohľadávok poskytovali finančné prostriedky, boli zavrhnuté už v úvodnej fáze skúmania možností.

4. ANALÝZA VPLYVOV

Je potrebné poznamenať, že pokiaľ ide o niektoré dôležité aspekty prvých troch príčin problému stanovených v oddiele 1, EÚ nemá nevyhnutne právomoc konať. Určité problémy spojené so štruktúrou vnútroštátnych alebo regionálnych trhov by mali riešiť členské štáty, ktoré majú v rukách aj väčšinu nástrojov hospodárskej politiky, pokiaľ ide o hospodársky cyklus, takže celkové riešenie všetkých príčin problému nie je možné nájsť na úrovni EÚ.

Smernica je navyše nástrojom, ktorý pre hospodárske subjekty nie je povinný, v tom zmysle, že im neukladá povinnosť vymáhať úrok z omeškania. Okrem toho sa uplatňuje v oblasti, kde by uskutočnenie platby v rámci transakcií medzi podnikmi mohlo ovplyvniť mnoho iných faktorov. Regulačné prostredie, ktoré sa vzťahuje na platobný proces a návrhy na začatie súdneho konania o úhradu za cezhraničné obchodné transakcie v rámci EÚ, sa v súčasnosti mení na základe nových predpisov EÚ, ktoré nedávno nadobudli účinnosť alebo sa budú čoskoro uplatňovať. V základnom scenári je ťažké vysvetliť vzájomné prepojenie a vedľajšie účinky. Je teda možné poskytnúť iba orientačný kvantitatívny odhad prípadných hospodárskych

a sociálnych vplyvov jednotlivých možností. Z tohto dôvodu je analýza prevažne kvalitatívna. Je potrebné poznamenať, že žiadna z týchto možností by nemala vplyv na životné prostredie ani dôsledky pre tretiu krajinu.

Niektoré príčiny problémov, v súvislosti s ktorými nemá EÚ právomoc konať, predsa len ovplyvnia prijatie určitých možností. Napríklad vôľa hospodárskeho subjektu konať voči neskoro platiacemu dlžníkovi a vystaviť sa riziku poškodenia obchodného vzťahu, ktorého hodnota môže siahať do výšky niekoľko tisíc eur, bude vo veľkej miere závisieť od štruktúry trhu a postavenia hospodárskeho subjektu na ňom. Z tohto dôvodu je síce možné kvalitatívne odhadnúť vplyv jednotlivých možností, ale je ťažké spoľahlivo predpovedať celkový hospodársky účinok návrhu, a preto nie je možné kvantitatívne posúdiť priame sociálne vplyvy.

Jednotlivé možnosti politiky sa posudzujú s ohľadom na základnú možnosť, z hľadiska svojej účinnosti, efektívnosti a konzistentnosti s ostatnými politikami a stratégiami EÚ.

Všeobecné porovnanie možností			
Možnosť	Účinnosť	Efektivita	Konzistentnosť s ostatnými politikami a stratégiami EÚ
Možnosť 2a (nelegislatívna): organizácia aktivít na zvyšovanie povedomia zameraných na podniky	Nie: žiadny vplyv na dlžníkov a minimálny vplyv na veriteľov.	Nie: vyžaduje si príliš veľa zdrojov na veľmi neistý výsledok.	Áno: nepriaznivé účinky v iných oblastiach nebolo možné stanoviť.
Možnosť 2b (nelegislatívna): organizácia aktivít na zvyšovanie povedomia zameraných na organizácie zastupujúce malé a stredné podniky	Nie: je nepravdepodobné, že sa ciele dosiahnu.	Áno: pomerne nízke rozpočtové náklady pre EÚ. Žiadne ďalšie náklady.	Áno: nepriaznivé účinky v iných oblastiach nebolo možné stanoviť.
Možnosť 2c (nelegislatívna): uverejnenie informácií o dlžníkoch, ktorí nesplácajú svoje dlhy	Neistá: prípadný preventívny účinok pre veriteľov, ale mnohé praktické nevýhody z hľadiska zavedenia do praxe.	Nie: veľmi vysoké administratívne náklady pre podniky.	Áno: nepriaznivé účinky v iných oblastiach nebolo možné stanoviť.
Možnosť 3a/1 (legislatívna): harmonizácia lehôt splatnosti pre platby medzi podnikmi	Áno: pravdepodobne povedie k zníženiu počtu oneskorených platieb v dôsledku skrátenia zmluvných lehôt splatnosti.	Nie: značné náklady na zabezpečenie súladu a prispôbenie.	Nie: strata zmluvnej slobody v dôsledku toho, že spoločnostiam sa znemožní, aby súperili na základe lehôt splatnosti ponúkaných zákazníkom. Mohol by tým naopak vzniknúť väčší tlak na ďalšie

			aspekty zmluvných rokovaní, kde môžu väčšie spoločnosti naďalej značne ovplyvňovať malých dodávateľov.
Možnosť 3a/2 (legislatívna): harmonizácia lehôt splatnosti pre platby orgánov verejnej správy podnikom	Áno: v prípade zmlúv s vnútroštátnymi orgánmi, ktoré sú povinné dodržiavať štandardné a transparentné postupy, by nemal existovať strach z poškodenia obchodného vzťahu s zákazníkom. Okrem toho, lehota splatnosti zvyčajne nie je položkou zmluvy zadávanej orgánom verejnej správy, o ktorej by sa dalo rokovať. Je však potrebné stanoviť dostatočne vysokú sankciu v prípade oneskorenej platby.	Áno: vplyv na rozpočet vnútroštátnych orgánov by bol naďalej pomerne obmedzený v porovnaní s ďalšou likviditou, ktorá by sa pre podniky zabezpečila skoršou platbou zo strany orgánov verejnej správy.	Áno: nepriaznivé účinky v iných oblastiach nebolo možné stanoviť.
Možnosť 3b (legislatívna): zvýšiť úrokovú sadzbu s maržou	Neistá: zdá sa, že zúčastnené strany sú spokojné so súčasnou úrokovou sadzbou s maržou. Podniky už v súčasnosti môžu v zmluve dohodnúť vyššiu úrokovú sadzbu alebo ju zahrnúť do svojich obchodných podmienok. Súčasné pravidlá umožňujú členským štátom, aby vo svojich vnútroštátnych právnych predpisoch stanovili vyššiu minimálnu sadzbu s maržou.	Neistá: touto možnosťou by sa mohlo posilniť postavenie väčších alebo vplyvnejších podnikov, pretože by sa posilnila rokovacia pozícia firiem, ktoré žiadajú o zľavu za skorú platbu.	Áno: nepriaznivé účinky v iných oblastiach nebolo možné stanoviť.
Možnosť 3c (legislatívna): zrušenie prahovej hodnoty vo výške 5 EUR	Áno: pre malé transakcie, pokiaľ by ich sprevádzali iné opatrenia, vďaka ktorým by bolo hospodárne vyberať nezaplatené sumy.	Áno: najmä pre malé a stredné podniky. Nebolo možné stanoviť žiadne rozpočtové náklady, transakčné náklady, ani náklady na zabezpečenie súladu.	Áno: nepriaznivé účinky v iných oblastiach nebolo možné stanoviť.
Možnosť 3d (legislatívna): zavedenie „poplatku z omeškania“	Áno: táto možnosť by podnikom umožnila získať náhradu transakčných nákladov spojených s vymáhaním platby a účtovaním úroku z omeškania, takže veriteľom by v účtovaní úroku bránili	Áno: náklady (najmä transakčné náklady) je možné prerozdeliť. Žiadne rozpočtové náklady ani náklady na zabezpečenie súladu.	Áno: nepriaznivé účinky v iných oblastiach nebolo možné stanoviť.

	len čisto obchodné dôvody.		
Možnosť 3e (legislatívna): zavedenie „náhrady za omeškanie“	Áno: výrazný odstrašujúci účinok na dlžníkov primeraný veľkosti pohľadávky, pretože náklady vzniknuté dlžníkovi by presiahli výšku úspory, ktorú by inak na základe bezplatného obchodného úveru získal. Pre veriteľov okrem toho predstavuje silnú motiváciu vymáhať platbu i úrok.	Áno: náklady (najmä transakčné náklady) je možné prerozdeliť. Nevznikajú žiadne náklady na zabezpečenie súladu. Rozpočtové náklady sú odôvodnené vzhľadom na škodu spôsobenú podniku a primerané miere zabezpečenia súladu.	Áno: nepriaznivé účinky v iných oblastiach nebolo možné stanoviť.
Možnosť 3f (legislatívna): posilniť úlohu zastupujúcich organizácií	Neistá: tieto organizácie nemusia mať prostriedky na to, aby sa vyrovnali so správnymi poplatkami a finančnými rizikami spojenými so súdnym konaním v súvislosti s oneskorenou platbou. Je tiež možné, že tieto organizácie nebudú môcť podať žalobu pre konflikt záujmov, napríklad keď sú veriteľ a dlžník členmi tej istej organizácie.	Áno, ak sa prijmú opatrenia na zníženie nákladov na podanie žaloby a s ňou spojené finančné riziká (možnosti 3c, 3d a 3e).	Áno: nepriaznivé účinky v iných oblastiach nebolo možné stanoviť.

Z uvedenej analýzy vplyvov vyplýva, že pokiaľ ide o transakcie medzi podnikmi, kritériá účinnosti, efektivity a konzistentnosti spĺňajú možnosti 3a/2, 3c, 3d a 3e. Ostatné možnosti nespĺňajú aspoň jedno z týchto kritérií:

Poradie možností			
Možnosť	Účinnosť	Efektivita	Konzistentnosť s ostatnými politikami a stratégiami EÚ
ODPORÚČANÁ MOŽNOSŤ			
Možnosť 3a/2 (legislatívna): harmonizácia lehôt splatnosti pre platby orgánov verejnej správy podnikom	áno	áno	áno
Možnosť 3c (legislatívna): zrušenie prahovej hodnoty vo výške 5 EUR	áno	áno	áno
Možnosť 3d (legislatívna): zavedenie „poplatku z omeškania“;	áno	áno	áno
Možnosť 3e (legislatívna): zavedenie „náhrady za omeškanie“;	áno	áno	áno
MOŽNOSTI, KTORÉ SA NEODPORÚČAJÚ			
Možnosť 3b (legislatívna): zvýšiť úrokovú sadzbu s maržou	neistá	neistá	áno
Možnosť 3f (legislatívna): posilniť úlohu zastupujúcich organizácií	neistá	áno	áno

Možnosť 3a/1 (legislatívna): harmonizácia lehôt splatnosti pre platby medzi podnikmi	áno	nie	nie
Možnosť 2a (nelegislatívna): organizácia aktivít na zvyšovanie povedomia zameraných na podniky	nie	nie	áno
Možnosť 2b (nelegislatívna): organizácia aktivít na zvyšovanie povedomia zameraných na organizácie zastupujúce malé a stredné podniky	nie	áno	áno
Možnosť 2c (nelegislatívna): uverejnenie informácií o dlžníkoch, ktorí nesplácajú svoje dlhy	neistá	nie	áno

Jediná možnosť, v dôsledku ktorej podnikom pravdepodobne vzniknú značné administratívne náklady, je možnosť 2c. Podľa hrubého odhadu dosiahnu náklady spojené s touto možnosťou výšku 25 300 miliónov EUR pre malé a stredné podniky a 86,1 milióna EUR pre veľké podniky.